

Plukovník gšt. Ing. Jaroslav K i n d l
podplukovník Ing. Bohumil B r e c h t a, CSc.

METODY PRÁCE

VELITELE A ŠTÁBU SVAZKU

V AUTOMATIZOVANÉM SYSTÉMU

VELENÍ VOJSKŮM

V současné době je do ČSLA zaváděný polní automatizovaný systém velení vojskům (PASUV), který pomáhá odstranit rozpor mezi lidskými schopnostmi a možnostmi zbraní. Tento systém zefektivňuje sběr informací o nepříteli i o vlastních vojskách. Jeho technická báze spolu s programovým zabezpečením napomáhá veliteli v podstatně kratší době přijmout zdůvodněné rozhodnutí.

PASUV je konstruován tak, aby umožnil velet vojskům nejen v automatizovaném režimu, ale i klasickými metodami.

Je samozřejmé, že využívání automatizovaného systému velení vojskům vyžaduje od velitele a štábu, aby pracovali jinak než dosud. Zásadní metody práce, souběžná a postupná organizace boje, zůstanou však zachovány. Také

při použití prostředků automatizace si velitel ujasní úkol, zhodnotí situaci, rozhodne se, vydá podřízeným bojový rozkaz a provede organizaci součinnosti. V jednotlivých fázích tvorby rozhodnutí však velitel a příslušníci štábu využijí technických a programových prostředků PASUV.

Bude zřejmě výhodné, aby v období přípravy zámyslu boje, společně s velitelem na jeho pracovišti úzce spolupracoval náčelník štábu a náčelník operační skupiny. Ostatní příslušníci štábu (zejména operační skupiny) by měli pracovat přímo ve velitelско-štábních vozidlech (VŠV) a podle pokynů velitele, náčelníka štábu (NŠ) a vžitých metodiky práce připravovat podklady a informace.

Při **ujasnění úkolu** studuje velitel společně s NŠ bojové nařízení (operační směrnici) velitele armády, a to tak, aby pochopil cíl plánované činnosti a zámýsl nadřízeného. Zde, stejně jako při pochopení úkolu a místa divize v operaci, úkolů sousedů a způsob součinnosti s ostatními prvky operační sestavy armády, nemůže prostředky automatizace využít.

V dalším období přípravy zámyslu boje velitel a příslušníci štábu prostředky automatizace velení již použijí. Vytvořené a neustále aktualizované informační masívy o objektech nepřítele, početním stavu osob, zbraní i techniky a také o situaci vlastních vojsk i další údaje umožní veliteli podstatně zpřesnit, zrychlit a celkově zefektivnit celý proces **hodnocení situace**.

Výsledky operačně taktické úlohy (OTÚ) a výpočet bojového a početního složení nepřítele zobrazované na displeji, usnadní veliteli rychle zhodnotit složení a stav vojsk **nepřítele**. Jeho situaci a uskupení získá z informačního masívu OTÚ-údaje o stavu a situaci nepřítele. Výsledky zpracování této úlohy zaznamenaná kreslící automat přímo na pracovní mapu. Z takto získané alfanumerické a grafické informace je velitel schopen vyhodnotit možnosti vedení nepřátelských jaderných úderů, stupeň obrany, systém opevnění i zátarasů, systém velení a především jeho slabá a silná místa. Při zvláště složité situaci může údaje získané z informačních masívů doplnit zpravodajský náčelník divize neformalizovanou zprávou nebo osobně (ústně).

Údaje potřebné na zhodnocení možností **vlastních vojsk** (počty osob, zbraní a techniky, sestavu i uskupení) získá velitel také pomocí prostředků automatizace velení v písemné i grafické formě jako výsledky řešení OTÚ-sběr a zpracování informací o stavu vlastních vojsk a sběr a zpracování informací o situaci vlastních vojsk. Na základě automatického zakreslení situace do pracovní mapy a doplňkových písemných informací zobrazených na displeji může velitel vyhodnotit nejen možnosti vlastních a přidělených útvarů a jednotek, ale i uskupení, charakter činnosti a možnosti sousedů při plnění stanoveného úkolu. V praktické činnosti (při hodnocení situace) může prostředky automatizace velení ovládat přímo velitel, náčelník štábu nebo pověřený příslušník operační skupiny, který je ve VŠV velitele.

Návrh na jaderné a palebné ničení nepřítele připraví náčelník RVD pomocí technických a programových prostředků PASUV a předá jej veliteli s využitím zařízení pro přenos dat.

Pro hodnocení průchodnosti terénu, využití jeho přirozených krycích vlastností a případných změn po použití jaderných prostředků, nelze využít prostředky automatizace v systému PASUV. Naproti tomu, údaje o jaderných úderech, uložené v informačním masívu v paměti počítače, umožňují k hodnocení

radiační situace využít prostředky automatizace velení. Potřebné údaje si může velitel nebo náčelník chemické služby zadáním dotazu OTÚ-sběr a zpracování údajů o jaderných úderech, vyvolat z paměti počítače hodnocení radiační situace. Kreslicí zařízení přenese tyto údaje do pracovní mapy automaticky. **Chemickou a bakteriologickou situaci** hodnotí velitel existujícím způsobem. Také ostatní odborní náčelníci, budou-li v případě nutnosti vyzváni, využijí k přípravě podkladů informací a návrhu prostředky automatizace velení.

Závěr ze zhodnocení situace vyústí v kvantitativním a kvalitativním poměru sil obou stran. Matematické a programové zabezpečení PASUV, konkretizované v OTÚ-výpočet poměru sil a prostředků stran, umožňuje veliteli zadávat data pro výpočet v mnoha variantách. Nejrychlejší a nejjednodušší způsob, vhodný zejména pro pohotovou orientaci v možnostech stran, je zadání prostorů proti sobě působících vojsk. Souřadnice bodů, které ohraničují prostory činnosti se z mapy sejmou snímačem souřadnic.

Zadáváním konkrétních jednotek, počtů osob, zbraní a techniky nebo jejich různými kombinacemi je veliteli dána široká možnost důkladného vyhodnocení možností nepřítelů i vlastních vojsk. Výpočty poměrů sil je možné zadávat z VŠV velitele nebo náčelníka štábu. Potřebné propočty může vyžádat také důstojník operační skupiny a výsledky zaslat do vozidla velitele jako součást návrhu náčelníka štábu.

Při důsledném využití možností výpočetní techniky velitel získá přehled o možnostech vlastních vojsk, a to v celém pásmu, ale i na jednotlivých směrech působení a do různých hloubek. Takový přístup umožní veliteli přijmout nejoptimálnější variantu řešení bojového úkolu a hlouběji své rozhodnutí promýšlet.

Na základě ujasnění úkolu a zhodnocení situace velitel divize připraví a zformuluje **zámysl boje**.

Využití automatizovaného systému velení vojskům v tomto období přípravy rozhodnutí podstatně zvýší efektivnost celého procesu. Umožní veliteli připravit zámysl boje na vysoké úrovni, zdůvodněný zhodnocením velkého množství informací a mnoha propočty a kalkulacemi.

Zámysl může velitel vyhlásit doposud platným způsobem nebo k tomu s úspěchem využít polní automatizovaný systém velení. Informace a návrhy zástupců velitele i odborných náčelníků budou oproti existující metodice práce kratší a formulovány ale i předávány prostředky automatizace. Odborní náčelníci, kteří nejsou zapojeni v automatizovaném systému velení, předkládají informace a návrhy shodně s nynější metodikou práce.

Grafická část rozhodnutí je na mapě rozhodnutí zpracovávána klasickým způsobem.

Formou oběžníkových zpráv velitel seznamuje s rozhodnutím potřebné funkcionáře aniž by se museli shromažďovat. Je nutné si však uvědomit, že ne všichni odborní náčelníci jsou v systému zapojeni, a že technické prostředky automatizace velení neumožňují přenést a zobrazit celé grafické rozhodnutí. Tyto skutečnosti ovlivňují použití PASUV v rozhodovacím procesu.

K předávání **předběžných bojových nařízeních, bojových nařízeních, signálů a povelů** je výhodné PASUV použít. Programové zabezpečení umožňuje využít

formulářů a informačních masívů. Např. OTÚ-sběr a zpracování informací o situaci vlastních vojsk, pro formulaci předběžných bojových a bojových nařízení. Použití prostředků automatizace velení zprostředkuje veliteli a štábu tvorbu a přenos bojových hlášení a nařízení, ale také podstatně zjednodušuje a urychluje (za současného zvýšení utajení) velení.

Využitím PASUV je možné vydávat bojové rozkazy pomocí neformalizovaných zpráv. Systém dává veliteli a štábu možnost zpracovat a zaslat bojový rozkaz podřízeným po částech, které tvoří obsah jednotlivých zpráv, jež jsou v síti přenosu dat předávány určeným funkcionářům.

Závěry ze zhodnocení uskupení a činnosti nepřítel, bojový úkol divize a také obsah třetího bodu bojového rozkazu zajišťuje tento systém doručení všem současně. Jednotlivé bojové úkoly, které tvoří samostatné zprávy, je výhodné adresovat vždy pouze vykonavatel. Takto je možné postupovat při zpracování celého bojového rozkazu. PASUV zvýší nejen operativnost, ale i stupeň utajení velení v boji.

Další činnost v procesu přípravy rozhodnutí lze jen s obtížemi nebo nelze vůbec řešit pomocí automatizovaného systému velení vojskům. Např. organizace součinnosti, i kdyby to jakýkoli v budoucnu realizovaný systém umožnil, je neefektivnější v terénu za přímé účasti všech zainteresovaných velitelů a odborných náčelníků.

PASUV, v průběhu zpracování rozhodnutí velitele a vydávání bojového rozkazu, může utajeně přenášet signály, povely, hlášení, slučací a automaticky tyto zprávy zobrazit na displejích i pracovních mapách a dokumentovat veškeré zprávy ve VŠV. 1

Přednosti automatizovaného systému velení vojskům při zvyšování efektivity velení potvrzují některé zkušenosti ze cvičení spřátelených armád. Např. přesné zplánování zasazení druhého sledu trvalo v průměru 35 minut, sběr a zpracování informací po jaderných úderech 55 minut. Nařízení a signály byly zpracovány a adresátům doručeny v rozmezí 1 až 12 minut. Cyklus velení, při zpracování většího množství informací, snížení pracovní, zvýšení utajení a hlubšího promyšlení rozhodnutí, byl zkrácen 1 až 2krát, což svědčí o vysoké efektivity používání tohoto systému.

Současně se projevila také **nutnost změny stylu a metod práce** jednotlivců a celých štábů. Hluboké pochopení a využívání matematického a programového vybavení vyžaduje zcela změnit způsob rozhodování. Výpočetní technika zabezpečí veliteli hodnotit celkovou situaci podle jeho rozhodnutí. V průběhu boje je realizována výměna velkého množství informací, které jsou použity v procesu velení. Tyto a zřejmě i další, ještě nepoznané skutečnosti, si podle našeho názoru, zcela jistě vyžadají změnu v řádech a předpisech.

Zvyšovat efektivity velení je složitý a dlouhodobý proces. Důležitou roli v rozvoji praxe musí sehrát štáby svazků vybavené automatizovanými systémy velení. V přípravě velitelského sboru na pochopení a efektivní využívání auto-

matizovaných systémů velení připadá velmi důležitá úloha i vědeckopedagogickému sboru vojenských vysokých škol.

Těsná a rozšiřující se spolupráce štábů s katedrou Velení vojskům VA AZ Brno potvrzuje, že nejvyšší efektivnosti v přípravě na využívání polního automatizovaného systému velení vojskům je možné dosáhnout úzkou součinností svazků a škol.